

2. Наказ МОН України від 05.05.2008 №371 "Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти"
3. Мерсіянова Г.М. Підвищення ефективності трудового навчання розумово відсталих школярів на основі удосконалення його змісту // Теорія і практика олігофренопедагогіки – 2006. - №1. – С.31-45.
4. Синев В.Н. Коррекция интеллектуальных нарушений учащихся вспомогательной школы: автореф. дис. на получ. научн. степени докт. пед. наук: спец. 13.00.03 «Коррекционная педагогика» / В.Н.Синев. – М., 1988. – 45с.
5. Татур Ю.Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста // Высшее образование сегодня. – 2004. - №3. – С.20-26.
6. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Ученик в общеобразовательной школе. – М.:ИОСО РАО, 2002. – С.135-157.

УДК 378.016:004:376-056.26

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ КОМП'ЮТЕРНО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ДЕФЕКТОЛОГІВ

Федоренко І.В.

кандидат педагогічних наук
Інститут гуманітарно-технічної освіти
НПУ імені М.П.Драгоманова

Стаття присвячена аналізу підходів до організації навчального процесу у вищих навчальних закладах з метою підвищення його ефективності при підготовці студентів напряму «Корекційна освіта» до використання новітніх комп'ютерних технологій у майбутній професійній діяльності.

Статья посвящена анализу подходов к организации учебного процесса в высших учебных заведениях с целью повышения его эффективности при подготовке студентов направления «Коррекционное образование» к использованию новейших компьютерных технологий в будущей профессиональной деятельности.

The article is devoted the analysis of going near organization of educational process in higher educational establishments with the purpose of increase of his efficiency at preparation of students of direction of «Special education» to the use of the newest computer technologies in future professional activity.

Ключові слова: комп'ютер, студент-дефектолог, навчальний процес, принципи, корекційна освіта.

Ключевые слова: компьютер, студент-дефектолог, учебный процесс, принципы, коррекционное образование.

Keywords: computer, student, educational process, principles, special studies.

У сучасній педагогічній науці професійна підготовка ґрунтується на ряді дидактичних принципів, що впливають з наукового розуміння суті процесу виховання й навчання, як формоутворюючих характеристик системи освіти. За визначенням С.У.Гончаренка педагогічна система передбачає реалізацію таких дидактичних принципів: зв'язок змісту й методів навчання з національною культурою і традиціями, виховний характер навчання, науковість, систематичність, наступність, свідомість й активність особистості, наочність, доступність, індивідуалізація процесу навчання за рахунок вивчення інтересів, здібностей, нахилів та можливостей кожного суб'єкта навчання [1].

Проведений аналіз основних принципів та сучасних підходів до організації навчання майбутніх учителів-дефектологів використанню новітніх комп'ютерних технологій у процесі корекційного навчання показав, що організація та запровадження такої навчальної підготовки у вищих навчальних закладах є актуальним завданням подальшого удосконалення системи професійної підготовки корекційних педагогів.

Аналізуючи загальні властивості новітніх комп'ютерних технологій, їх види та функції, вплив на розвиток і виховання майбутнього вчителя-дефектолога в процесі навчання у вузі вчені формують загальний методологічний принцип: інформація, яка циркулює в навчальному процесі, повинна бути ефективною на кожному етапі навчального процесу, у кожний момент виховної і навчальної діяльності. Цей принцип визначає вибір методів, організаційних форм і засобів навчання, які повинні забезпечувати якісну підготовку майбутнього вчителя-дефектолога. При цьому вся увага студента спрямовується на сутність явищ або процесів, які він пізнає, вивчає.

В основу запропонованого нами підходу до організації підготовки студентів, які навчаються за напрямами «Корекційна освіта (за нозологіями)» та «Психологія (спеціальна, медична)» до використання у майбутній професійній діяльності новітніх комп'ютерних технологій покладено нижче зазначені дидактичні принципи.

Принцип індивідуалізації навчання. Реалізація цього принципу можлива завдяки застосуванню у навчальному процесі персональних комп'ютерів, вона дає змогу вирішувати проблеми, пов'язані з неоднорідністю студентів за станом здоров'я, рівнем психолого-педагогічного, інтелектуального розвитку та базової (довузівської) підготовки. Застосовуючи персональний комп'ютер в ході практичних занять, під час підготовки курсових робіт, в ході самостійної роботи та наукових досліджень, майбутній дефектолог має змогу працювати у притаманному йому темпі, що дає можливість найвичерпніше розкрити власні здібності і самостійно спрямовувати свої зусилля на розв'язання поставлених навчальних та науково-дослідницьких завдань.

Принцип розвиваючого навчання. Організацією навчального процесу має передбачатися не тільки озброєння майбутнього фахівця формальними знаннями, а й управління мотивами, емоціями, іншими особистісними факторами, що впливають на продуктивність навчально-пізнавальної діяльності. Працюючи з персональним комп'ютером, суб'єкт навчання ніби сам керує власною навчальною діяльністю. Це важливий психологічний фактор, який забезпечує активний режим навчання. Реалізація принципу розвиваючого навчання полягає також у зближенні наукових теорій і особистісного досвіду студента [5].

Постановка перед майбутніми дефектологами проблемних завдань прикладного змісту дає можливість розвивати відповідальність за створюваний програмний продукт, документ, виявляти творчу ініціативу, пропонувати власні ідеї та перевіряти їх життєздатність на практиці, формує пізнавальні потреби, спонукає до вдосконалення теоретичної і практичної підготовки як власне з інформатики, так і з тих предметних галузей, з тих дисциплін, що засвоюються, закріплюються чи контролюються в ході заняття.

Співпраця з одногрупниками створює для майбутніх дефектологів сприятливу для активної роботи психологічну атмосферу: з одного боку, спілкуючись між собою більш розкуто і вільно, ніж з викладачами, студенти працюють жваво і зацікавлено, з іншого боку, для молодшої людини надзвичайно важливою є оцінка її діяльності саме з боку товаришів, і це значною мірою стимулює її прагнення до самоствердження і прояву власних здібностей. У спільній діяльності майбутніх дефектологів яскравіше виявляються їх особистісні якості, здатність працювати в колективі, комунікативні якості, що є особливо важливим для майбутнього вчителя-дефектолога в ході професійного і якісного розв'язання навчально-корекційних завдань. Спостерігаючи за тим, як суб'єкти навчання розподіляють ролі в проблемних групах і як справляються з покладеними на них функціями, чи виділяються в цих групах яскраво виражені лідери, чи встановлюються стосунки рівноправного партнерства, викладач може робити висновки про те, наскільки той чи інший індивід готовий до майбутнього професійного спілкування з колегами та учнями, і на цій основі надавати майбутнім дефектологам допомогу не лише спеціалізованого предметного характеру, а й з питань практичної корекційної педагогіки та психології.

Принцип креативної орієнтації на творчі можливості майбутнього вчителя-дефектолога у навчанні. Організація навчального процесу має здійснюватися таким чином, щоб вимагати від студента не тільки знань, навичок, вмінь, а й творчого мислення, дефектологічної інтуїції, евристичного мислення в нестандартних ситуаціях [6].

За належної організації навчального процесу, а саме проблемного навчання, можливо розкрити і реалізувати творчий потенціал студентів як у предметній сфері, так і в міжособистісних стосунках. Крім того, специфіка питань, що вивчаються, має бути така, щоб опанування змістом навчального матеріалу, набуття навичок вдалого практичного застосування теоретичних принципів потребувало саме творчого підходу [5].

Важливим є також принцип встановлення міжпредметних зв'язків в ході опанування базовими прийомами використання інформаційно-комп'ютерних технологій у навчальному процесі та подальшій професійній діяльності [4].

Принцип природовідповідності визначався нами як вимога вивчати і враховувати в процесі професійного навчання природні особливості суб'єкта освіти, визначати пріоритети інтересів майбутніх учителів-дефектологів при підготовці до професійної діяльності.

Не останнім за значенням був також принцип доступності професійного навчання, що реалізується варіативною відповідністю форм, змісту, методів та засобів навчання.

Важливим є принцип активної співпраці між усіма суб'єктами навчального процесу, яка, насамперед, передбачає дружньо-партнерські відносини між викладачем та тим, хто навчається [4].

Крім зазначених вище, ми також спиралися на фундаментальний принцип тісного зв'язку теорії з практикою. Його основою є розуміння зв'язку між пізнанням дійсності, наслідком якого є теорія, та її зміною - практикою. Теорія - це комплекс тверджень, що пояснюють дану область дійсності, а також механізми її перетворення, практика ж - матеріальна діяльність людей, яка перетворює дійсність відповідно до їх потреб. Раціональне й гармонійне поєднання теорії з практикою підвищує результативність навчання, і в ході

комп'ютерно-інформаційної підготовки в навчальному процесі підготовки вчителів-дефектологів воно характеризується наступними параметрами [5]:

- поєднання мислення і практичних знань з мисленням і теоретичними знаннями;
- перехід від конкретно-практичного мислення, що ґрунтується на вихованні та уявленнях, а також аналогіях між ними, до абстрактно-теоретичного мислення, що ґрунтується на наукових висновках, і навпаки;
- об'єднання отриманої інформації в структури та використання їх на практиці;
- передбачення і пояснення явищ, перевірка наукових висновків, наявних знань і практики;
- поєднання науки і техніки: перехід від законів науки до принципів використання техніки і пояснення явищ та технічних проблем на основі категоріального апарату точних наук;
- інтеграція пізнання з дійсністю: планування і виконання різноманітних дій, пов'язаних зі змістом навчання, використання при цьому технічних засобів.

Дослідження багатьох учених доводять, що застосування новітніх комп'ютерних технологій формує у студентів мислення, спрямоване на вибір оптимальних рішень, так зване, операційне мислення. Комп'ютер дозволяє здійснити швидкий перебір і оцінку ряду варіантів розв'язання тієї чи іншої навчальної чи корекційної задачі, наочно побачити, порівняти й обрати найкращий спосіб її розв'язання.

Прикладні програмні засоби корекційного та реабілітаційного напрямку дають можливість студенту-дефектологу оперативної діагностувати дитину, а результат діагностики буде відбитий на екрані дисплея. У цьому випадку програмний засіб виступає як засіб побудови наступних корекційно-реабілітаційних дій самого студента-дефектолога. У той же час, розгортаючи поопераційні дії студента-дефектолога, прикладні програмні засоби сприяють формуванню рефлексивного відношення студента до власного способу розв'язання задачі, а отже, сприяють розвитку науково-теоретичного мислення.

Враховуючи те, що з розвитком мислення безпосередньо пов'язаний розвиток сприймання і уяви, ми вважаємо, що процес сприймання та обробки інформації - важливий етап, від адекватності якого залежить процес засвоєння, правильне формулювання понять, усвідомлення їх суті. Звідси випливає необхідність здійснювати такий добір змісту і методів використання новітніх інформаційних технологій, які створюють умови для стимулюючої уяви пошуку різних зв'язків між об'єктами природи, суспільного життя, техніки, мистецтва [6].

Користуючись традиційними методами навчання, інтенсифікувати процес пошуку та обробки інформації дуже важко, а тому гостро постає питання про необхідність навчання студентів новим формам самостійної роботи з інформаційними ресурсами, формуванню нових підходів до самостійного пошуку та обробки інформації, що дає можливість студенту оперативної одержати практично будь-які потрібні йому матеріали [6].

Таким чином, професійна підготовка майбутніх учителів-дефектологів у вищій школі має забезпечувати їхній індивідуальний, гармонійний професійно спрямований розвиток з комп'ютерних технологій. Це відбувається завдяки: цільовій установці на особистісно орієнтований, інноваційний, інтегративний і модульний принципи планування змісту дисциплін інформаційно-комп'ютерного циклу; постійному його оновленні в контексті сучасних досягнень у сфері інформаційних технологій; перерозподілу навчального матеріалу з тенденцією збільшення його частки на самостійне позааудиторне опрацювання і підвищення ролі самоконтролю та самокорекції знань, умінь і навичок з інформаційно-комп'ютерних технологій; впровадженню в навчальний процес комп'ютерно орієнтованих методів, рівневої диференціації завдань для самопідготовки, комп'ютерно орієнтованих засобів і електронного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Коваль Т.І. Професійна підготовка з інформаційних технологій майбутніх менеджерів-економістів // Монографія. – К.: Ленвіт, 2007. – 264 с.
3. Поліщук Л.П. Актуалізація проблеми професійної підготовки вчителів у ВНЗ // зб. наук. праць. Ч.3. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2009. – С. 262 – 270.
4. Талызина Н.Ф. Пути и проблемы управления познавательной деятельностью человека: Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии – М.: Изд-во Московского ун-та, 1981. – С. 269 – 273.
5. Шерман М.І. Комп'ютерно-інформаційна підготовка майбутніх юристів: теорія і практика // Монографія – К: Вища освіта – 2004 – 194с.
6. Ягулов В.В. Педагогіка: навч. посіб. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.